

Oponentský posudek k diplomové práci

Autor práce: Lenka Macků
Název: FILOZOFICKÝ ROZMĚR LITERÁRNÍHO PŘÍBĚHU.
UPLATNĚNÍ LITERÁRNÍHO PŘÍBĚHU V PROGRAMU
FILOZOFIE PRO DĚTI
Akademický rok: 2009/2010
Vedoucí diplomové práce: doc. PhDr. Ludmila Muchová, Ph.D.
Oponentka: PhDr. Zuzana Svobodová, Ph.D.

Diplomantka předkládá dobře členěnou diplomovou práci o rozsahu 86 číslovaných stran.¹ Práce má dobrou grafickou úroveň, formulačně splňuje jazyk práce požadavek srozumitelnosti. Gramatická úroveň je celkově dobrá. Odkazy na prameny jsou uváděny ve správné formě a smysluplně.

Práce je členěna do čtyřech kapitol, jimž předchází Úvod. Závěr tvoří samostatnou kapitolu. V Úvodu autorka formuluje základní otázku, která stála u zrodu práce: „Jak objevit filozofický rozměr v příběhu a jak jej zprostředkovat dětem?“ (s. 7) Z této otázky pak vyplývá i cíl práce: Přispět „do teoretické výbavy těm, kdo chtějí v dialogu vedeném metodou Filozofie pro děti pracovat s literárním příběhem nebo si chtějí pro tyto účely svůj vlastní příběh napsat.“ (s. 7). Dále autorka uvádí jako cíl své práce své vlastní teoretické obohacení v oblastech pro ni atraktivních (s. 7) a rovněž je cílem práce zpřístupnění některých dosud nepřeložených materiálů týkajících se programu Filozofie pro děti (s. 8). V první kapitole autorka vykládá základní pojmy, které v práci užívá. Již v úvodních slovech bylo naznačeno, že pojem „filozofie“ je zde pojímán ve specifickém významu – předpokládá se, že i děti jsou schopné filosofovat – autorka užívá všude transkripci „filozofie“ (výjimečně s. 20: „...z filosofického hledání...“), neklade důraz na milování moudrosti, které je v základu řeckých slov, z nichž termín filosofie povstává. Pro účely práce je filozofie „pohled na svět“, který se rodí z údivu (s. 12, 13). Je samozřejmě otázkou, zda údiv, který je popisován jako přechod od samozřejmosti k tázavosti (s. 13), je vlastní všem lidem. Zde by stálo rovněž za úvahu, zda je údiv u dítěte skutečně přechodem od samozřejmosti, zda tedy dítě skutečně je schopné filosofovat.

Ve druhé kapitole se tak autorka na prvních stranách přiznává k pochybnostem týkajícím se jádra Filozofie pro děti (s. 20) – usilovat o rozvoj kritického myšlení. Patrně si autorka uvědomuje možný rozdíl mezi pojetím filosofie jako tázavého pohledu na svět a pojetím filosofie jako kritického myšlení (tázání či údiv se nemusejí spojovat s kritickým myšlením). Dále se autorka věnuje rozlišení procesuální a obsahové roviny dialogu vedeného metodou Filozofie pro děti. To následně využívá v popisu různých způsobů využití příběhu v programu

¹ Počítáno do „Závěru“ včetně čítá práce 81 stran.

Filozofie pro děti. Ve třetí kapitole se diplomantka věnuje příběhu jako literárnímu útvaru ve snaze nalézt jeho „filozofický rozměr“. Autorka zde hledá podstatnou charakteristiku uměleckého díla, všímá si jeho rozdílu s kýčem (zde by bylo vhodné doplnit téma např. o poznatky z díla Tomáše Kulky *Umění a falzum*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-0954-X.). Mezi dílčí postřehy této části patří i důležité konstatování: „...filozofický rozměr každého jednotlivého literárního příběhu může být obsažen jak v tématu, tak ve způsobu jeho podání.“ (s. 38). Čtvrtá kapitola je věnována navrhování cest k otevření filozofického rozměru literárních příběhů. Autorka se pokouší předložit metody filozofického vstupu do příběhu. Zdá se, že se autorka snaží o nemožné, protože na jedné straně vnímá podstatnou hodnotu údivu v cestě filosofování, na straně druhé si přeje údiv navodit. Filosofování ale nemá žádný takový bezpečný nástroj, lze se na tomto poli pohybovat pouze v řádu tušení a stále nového hledání. Od svého počátku je sice metoda dialogu ve filosofii ústřední, ale právě již na svém počátku je Sókratem zdůrazňován také podíl tajemného třetího účastníka dialogu, na němž nakonec záleží, zda se filosofie bude skutečně dít. Jinak je tomu ovšem ve chvíli, kdy se cílem programu Filozofie pro děti vidí schopnost rozumět literárnímu textu. Zde pak je možné uvádět cesty, které k získání takové schopnosti mohou vést (porozumění metaforyčnosti textu, určení podstatného tématu, identifikace s hrdinou příběhu, ...). V takovém případě by ale bylo skutečně vhodnější hovořit o kritickém čtení textů, nikoli všeobecně o „filosofování“, čímž je opět nastolena problematika užívání výrazu filosofie v souvislosti s daným programem. V dalších částech čtvrté kapitoly nabízí autorka na několika příbězích různé způsoby práce s textem. V krátkém Závěru práce autorka shrnuje přínosy práce: navržení reálné definice filozofického rozměru příběhu (je však otázkou, zda se zde „filozofický rozměr“ nepodřizuje možnostem „reálné definice“), mezi dalšími přínosy je jmenován i „pokus o navržení univerzálního postupu, jak v libovolném příběhu jeho filozofický rozměr uchopit a zpracovat pro následný filozofický dialog s dětmi“ (s. 80), což dále autorka nazývá „algoritmem“ vyžadujícím další praktické testování.

Celkově si velice cením práce autorky, neboť je zjevné, že ji téma zaujalo a snažila se jej poctivě promýšlet. Její snaha ji přivádí až k hranicím definic programu Filozofie pro děti, jichž se ovšem jen dotýká, protože jinak by musela rozšířit v programu užívaný pojem filosofie. To, že v rámci své práce diplomantka za definované meze programu Filozofie pro děti nevychází, je možné považovat za korektní způsob, jak se vyrovnat s úkoly, které si v diplomové práci stanovila.

Nedostatky:

- V Obsahu se objevuje častěji záměna velkého a malého písmene (nejednotně u názvů jednotlivých částí – 1.1, shrnutí/Shrnutí, 4.4, 5;

nejednotné psaní u názvů knih – *Malý princ, Lev, čarodějnice a skříň*); nesprávná grafická forma odkazu na začátek části 2.4.

- Záměna rozdělovníku a pomlčky (s. 6, 8, 11, 18, 34, 38, 45, 47, 60, 68, 81).
- Chybějící mezera: pozn. č. 1, 145, 148.
- Nadbytečná mezera: pozn. č. 9 „...rodech , o...“; s. 22 „...témat (korespondujícího...“.
- Neopravené překlepy: s. 6: „Filozofie a je...“; pozn. č. 10: „Tento vědecký model může být kdykoliv nahrazeny ...“; pozn. 14 – poslední řádek, tečka za závorkou je navíc; s. 16: „...v oblasti epistemologie.“ Kolísání psaní Lippman/Lipman na s. 19, jinak v textu a v poznámce č. 33; s. 25: „...témata, které jsou...“; pozn. č. 56: „viz.“; s. 31: „...o co největší...“; s. 32: „V České Republice...“; kolísání psaní Jihočeská Univerzita/Jihočeská univerzita na s. 32; s. 36: „Obsahová rovina souvisí s tím, co je v díle zobrazováno...“; s. 48: „...problém či filozofické téma v příběhu obsažené.“ S. 49: „...vyzývá k zapojení...“.
- Interpunkční nedostatky: častěji se vyskytující tečka a za ní středník v poznámkách (např. pozn. č. 6, 11, 24, 32), podobně zde také v některých případech po tečce malé písmeno (např. pozn. č. 24); chybějící větná tečka: s. 18 za odkazem na poznámku číslo 31. S. 31 – chybějící větná čárka: „...kdy učitel direktivně vnese do hodiny cvičení tuto svobodu velice omezuje.“ S. 49: „Navrhují tedy že filozofický rozměr...“.
- Chybějící výraz: s. 12: „Každá věda existuje za tím účelem, aby systém a metodologii k řešení problémů a otázek vycházejícím z praxe lidského života.“
- Grafické nedostatky: „Štěpánek“ namísto „Štěpánek“ (pozn. č. 11 a jinde).

K diskuzi:

V rámci obhajoby doporučuji diplomantce pohovořit o tom, jaké cíle si klade program Filozofie pro děti.

Práci jsem přečetla se zaujetím a považuji ji za podnětnou.

Předložená diplomová práce splňuje nároky kladené na daný typ vědeckého pojednání. Diplomovou práci doporučuji k obhajobě.

Navrhované hodnocení: velmi dobře (2)

Svobodová!

V Praze dne 8. května 2010

PhDr. Zuzana Svobodová, Ph.D.